

DE DISCUSSIE OVER NORMEN EN WAARDEN IS NIET IN ONZE TIJD GEBOREN. OOK IN HET ROMEINSE RIJK, WAAR EEN LAGE MORAAAL HEERSTE, STOND DIT OP DE AGENDA. IN DIE TIJD LEEFDEN ER NET ALS NU 'FATSOENLIJKE' MENSEN MET MOREEL BESEF, BURGERS DIE ETHISCH VERANTWOORD LEEFDEN EN NEERKEKEN OP PLAT VERMAAK. HET LIJKT EROP DAT PAULUS IN ZIJN BRIEF AAN DE CHRISTENEN IN ROME VANAF 2:1 EERST VOORAL ZULKE MENSEN AANSPREEKT. HOE OORDEELT GOD OVER MENSEN DIE VAN NATURE HET GOEDE LIJKEN TE DOEN? ONTVANGEN ZIJ HET EEUWIGE LEVEN? ZO'N VRAAG GELDT VOORAL OOK VOOR MENSEN DIE HET EVANGELIE VAN GODS GENADE IN CHRISTUS NOOIT HEBBEN GEHOORD. GAAN ZIJ VERLOREN? IN DIT ARTIKEL WILLEN WE DIT NADER BEKIJKEN, VOORAL AAN DE HAND VAN WAT PAULUS IN ROM. 2:1-16 SCHRIJFT.

• door Kees Fieggen

De aanklacht van het geweten

GEWETEN ALS SCHERPRECHTER

God laat zich kennen in de schepping, maar ook doordat we diep in ons hart weten dat er een verschil is tussen goed en kwaad. Dat wordt bewerkt door ons geweten. Bij alle volkeren zien we een soort gezamenlijk geweten, soms uitgedrukt in geschreven wetten, soms zijn het ongeschreven afspraken. Volmaakt zijn die wetten niet, maar ze geven aan dat er besef is van goed en kwaad: de mens is een moreel wezen. Zo zijn we gemaakt. Daarnaast is het de echo van het eten van de boom van kennis van goed en kwaad. God gebruikte juist die boom als toetssteen, zodat we bij ongehoorzaamheid zouden weten dat we ongehoorzaam zijn. Ons geweten is enerzijds de bevestiging van de zondeval, maar beperkt anderzijds de gevolgen ervan. Het geweten signaleert, maar helpt ons op

zichzelf niet om ook te doen wat ons geweten ons ingeeft. Soms negeren we de stem ervan. Daarvan getuigt Rom. 2:15: het werk van de wet staat in het hart geschreven, maar dat heeft tot gevolg dat onze gedachten ons beschuldigen. We weten heel goed dat we niet voldoen aan onze eigen maatstaven. Als God straks onze verborgen gedachten gaat oordelen, hoeft Hij alleen maar aan te tonen dat ons geweten ons handelen al heeft veroordeeld. In de bergrede betoogt de Heer: 'Want met het oordeel waarmee u oordeelt, zult u worden geoordeeld, en met de maat waarmee u meet, zal u worden gemeten' (Mt 7:2). Dat is geen hoopvolle boodschap, want (nogmaals): wie voldoet aan zijn eigen maatstaven?

WAAROVER GAAT HET OORDEEL?

Vergelding vindt volgens Rom. 2:6 plaats naar werken. Dat spoort met hoofdstuk 2 vers 2:

'Het oordeel van God rust op wat mensen bedrijven.' Dat zijn de zaken die onder andere in Romeinen 1 worden genoemd. God heeft hen overgegeven aan onreinheid. Als we verder lezen, dan vinden we in 2:7-10 een dubbele sandwich (goed-kwaad-kwaad-goed) die duidelijk moet maken waar het precies om draait. Laten we kijken wat opvalt in deze verzen:

vs 7: De goede werken zijn een bewijs van het zoeken naar eer en onvergankelijkheid. Het loon is eeuwig leven en dat is wat ze ook zoeken. Hier spreekt niet een vertrouwen op eigen werken, maar een vertrouwen op God, ze zoeken Hem.

vs 8: Spreekt over opstandig gedrag en gehoorzamen aan ongerechtigheid. Deze mensen zoeken twist en hun loon stemt ermee overeen, ze ontvangen toorn en gramschap.

vs 9: Hier staat 'het kwade werken' centraal. Het is het vervolg op wat er eerder stond, 'opstand en onderdrukken van de waarheid'. Het is in lijn met wat er in 1:18-30 staat. Het is het niet willen erkennen van wie God is. Vervolgens worden ze overgegeven aan allerlei kwaad. Let wel: wat 'het kwade' is, wordt hier niet gedefinieerd.

vs 10: Hiertegenover staat 'het goede werken' - wat iets anders is dan goede werken doen. Wat 'het goede' is, wordt hier niet gedefinieerd. Het gaat dus om hét kwade of goede. Het gaat niet om werken in het algemeen, of we wel of niet goede werken doen en hoeveel. Het idee van een weegschaal is hier totaal niet op z'n plaats. Het gaat om de houding tegenover de Schepper en de verantwoording die we tegenover Hem hebben af te leggen. De basis van de zonde is hier in het geding. Zonde is ongehoorzaamheid aan de waarheid en opstand tegen God. Dan maakt het niet uit of je Jood bent of Griek, of je de wet kent of alleen de schepping en je geweten tot je beschikking hebt.

SCHULDIG VERKLAARD

In hoeverre is de mens schuldig? Als we kijken naar de werken, komt iedereen tekort. De slotsom van de eerste hoofdstukken in Romeinen is dat allen hebben gezondigd en tekort komen aan de heerlijkheid van God (3:23). In Hfdst. 2 werkt Paulus naar die algemene beschuldiging toe. Nadat hij (in 1:18-30) heeft laten zien dat we uit de schepping God al enigszins kunnen kennen, toont hij in hoofdstuk 2 dat we Zijn eis enigszins kunnen kennen uit ons geweten, ook al kennen we de wet niet.

Wie volhardt in goed werk? Wie werkt het goede en is in zijn hart geen opstandeling? Wie zal vanuit zijn geweten straks kunnen zeggen dat hij / zij onschuldig is? Vers 15

spreekt over meegetuigen van het geweten op de dag dat God zal oordelen. Alles uit je hart en je gedachten komt openbaar - wie gaat er dan vrijuit? Onze gedachten zullen beschuldigen, zeker als je het evangelie niet hebt aangenomen. In dit gedeelte vinden we geen enkele grond voor de gedachte aan rechtvaardiging op grond van goede werken alleen. God wacht juist op bekering!

DE HONDERDELIJGE LADDER

Het beeld dat op ons af komt als we lezen over het tekort komen aan de heerlijkheid van God, kun je vergelijken met een ladder die je tot in de hemel probeert omhoog te schuiven. Het is al een heel gemanooeuvreer om een driedelige ladder zonder schade tegen je huis omhoog te duwen tot je op ruim vijf meter hoogte de goot hebt bereikt. Maar stel je voor dat je een honderddelige ladder omhoog moet schuiven zonder steun en er dan ook nog in moet klimmen zonder om te vallen! Dat is een beeld van wat wij moeten doen om Gods heerlijkheid te bereiken. Maar dit beeld spreekt alleen van een mens met goede bedoelingen, die totaal niet in staat is om te doen wat God vraagt. De werkelijkheid is nog veel rauwer: we willen dat eigenlijk helemaal niet, we zijn opstandelingen, we zijn zondaars - van nature.

HET EVANGELIE

God schonk ons een geweten. Wat Hij daarmee beoogt, is bekering. Als we ons realiseren dat we niet voldoen aan wat ons geweten ons vertelt, dan is dat Gods goedertierenheid (Rom. 2:4). Nog steeds heeft Hij geduld en verdraagt Hij onze zonden. Hij doet dat om ons tot bekering te leiden. Paulus spreekt hier over rijkdom van Gods kant en zet daartegenover de hardheid van

het hart van de mens. God zal straks rechtvaardig oordelen. Dat hebben we hierboven uiteengezet. De mens die naar de ander wijst terwijl hij zelf net zo goed struikelt, hoopt toorn op. Bij God is geen aanzien des persoons en Hij kijkt niet naar wat voor ogen is. Pas aan het eind van Rom. 2:1-16 komt het evangelie naar voren en dan blijkt het van doorslaggevend belang te zijn. Maar welke hoop biedt dat voor een mens die het evangelie niet heeft gehoord?

Elk mens kan uit de schepping en uit zijn geweten de eis van God kennen - en beseffen dat hij schuldig is. Wat zou moeten volgen is bekering. Dat kan alleen God zelf bewerken. Elk mens die zoekt, zal vinden. Ieder die klopt, zal de deur zien opengaan. Hoe dat zou moeten werken voor hen die het evangelie nooit hebben gehoord, weten wij niet. De kans om uit te zien naar Gods Koninkrijk, lijkt erg klein. Uit de zendingsgeschiedenis zijn zeer weinig mensen bekend die zich al van tevoren naar God hadden uitgestrekt, zoals Cornelius in Handelingen 10. Bij hem viel het evangelie in goede aarde, maar veelal is er jarenlange arbeid nodig voordat de eerste bekerings volgen. In Handelingen 10 (en ook bij veel van de arbeid van Paulus) is er ook sprake van voorbereekte grond. Het evangelie valt in goede aarde bij Joden, jodengenoten en dergelijke. Pas daarna volgen anderen. Werken op onbewerkte grond is heel wat lastiger.

GAAN ZE DAN ALLEMAAL VERLOREN?

Hierboven hebben we vooral naar Romeinen 2 gekeken. Maar er zijn meer tekstgetuigen. In 3:11 vinden we een ontmoedigend getuigenis: '... er is niemand die God zoekt'. Verderop in Romeinen zegt Paulus: 'Hoe zullen zij nu Hem aanroepen in Wie zij niet geloofd hebben? En hoe zullen zij geloven in Hem van wie zij niet gehoord hebben? En hoe zullen zij horen zonder dat iemand predikt?' (Rom. 11:14). Lees ook wat Jezus zelf zegt over wat er met Sodom en Tyrus en Sidon zou zijn gebeurd als ze getuige hadden kunnen zijn van de krachten die Hij deed (Matt. 11:21-24). En denk aan wat Hij zegt over zichzelf: 'niemand komt tot de Vader dan door Mij'

WAT MOET VOLGEN, IS BEKERING: EEN OPRECHT VERLANGEN NAAR 'HET GOEDE' MOET GEBOREN WORDEN.

(Joh. 14:6). Niet voor niets zegt Paulus ook: 'Daar wij dan weten hoezeer de Heer te vrezen is, overreden wij de mensen' (2Kor. 5:11). Kijk ook naar wat Paulus zegt in Efeze 2:1-10 over onze toestand van nature: dood in zonden en misdaden, kinderen van de toorn – verloren dus.

De prediking van het evangelie kan zondaars tot bekering brengen. Zonder die boodschap lijkt het een hopeloze zaak (vergelijk Ef. 2:12) en gaan mensen verloren. Hopelijk brengt deze overdenking ons ertoe om zending en evangelisatie op het hart te dragen door ervoor te bidden, eraan te geven en er zelf aan mee te doen! Zonder dat een mens wederom geboren wordt, kan hij het Koninkrijk van God niet zien en niet binnengaan (Joh. 3:3). Op ons christenen rust de verantwoordelijkheid om de boodschap tot in alle uithoeken van deze wereld te brengen.

CONCLUSIE

Ons geweten klaagt ons aan. Hopelijk drijft dat een mens uit tot de God die zich al in de schepping laat zien. Mensen die eeuwig leven zoeken, moeten haast al wel tot bekering zijn gekomen. In ieder geval moeten ze hun eigen onmacht beseffen. Als het oordeel straks komt, kan ieder mens al veroordeeld worden op grond van zijn eigen normen, want niemand houdt zich daaraan. Er is geen hoop zonder het evangelie van Jezus Christus. We hebben geen goede redenen om aan te nemen dat mensen zonder dat evangelie ook wel tot bekering kunnen komen en het eeuwige leven kunnen ontvangen. De mens is van nature een opstandeling.

Wij kunnen niet oordelen over wat God in het hart van mensen kan bewerken. Maar Gods Woord laat ons zien dat elk mens zonder bekering en zonder het evangelie van Jezus Christus verloren is – en dus verloren gaat. Dan heb ik het niet over de kinderen, maar over allen die verantwoordelijk kunnen worden gehouden voor hun daden. Loon naar werken betekent de eeuwige dood. Alleen in Christus kan een mens het eeuwige leven ontvangen. Reden genoeg om het evangelie te prediken...

WIE ZAL VANUIT ZIJN GEWETEN STRAKS KUNNEN ZEGGEN DAT HIJ ONSCHULDIG IS?